

Мартинчук Вікторія Володимирівна

здобувачка 2 курсу географічного факультету

Волинського національного університету

імені Лесі Українки

Науковий керівник к.е.н., доцент Тищук І.В.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ: ВІД ВИКЛИКІВ ДО МОЖЛИВОСТЕЙ

Інклюзивний туризм є важливою складовою сучасної туристичної індустрії, що сприяє створенню доступного середовища для осіб з інвалідністю. Цей тип туризму, спрямований на забезпечення рівних можливостей для всіх, набуває популярності в усьому світі, і його розвиток має велике значення для України в умовах сучасних викликів, пов'язаних з війною, відновленням та інтеграцією осіб з обмеженими можливостями до соціального життя.

Світовий досвід розвитку інклюзивного туризму вказує на важливість впровадження концепції «Design for All», яка передбачає проектування інфраструктури і послуг, доступних для осіб з різними видами обмежень. В Європі вже давно застосовують цей підхід, що включає створення безбар'єрних маршрутів, готелів, транспорту та атракцій. Як зазначають науковці Danchevska I. та Kalaitan T., «Розвинені країни ЄС вже мають десятирічний досвід створення безбар'єрного середовища, застосовуючи концепцію «Design for All», що передбачає проектування інфраструктури та послуг, доступних для осіб з усіма типами обмежень» [1].

В Європі в рамках інклюзивного туризму було створено веб-сайт ENAT – Європейську мережу доступного туризму. ENAT є неприбутковою асоціацією для організацій, які прагнуть стати лідерами у дослідженні, просуванні та практиці доступного туризму. Завдяки використанню знань і досвіду цієї мережі значно покращується доступність туристичної інформації, транспорту,

інфраструктури, дизайну та обслуговування для людей з різними потребами, забезпечуючи передові моделі доступного туризму для всієї індустрії [4].

У Барселоні функціонує веб-сайт Turisme de Barcelona, дизайн якого розроблений таким чином, щоб його вміст можна було легко адаптувати до різних форматів і забезпечити зручну навігацію для всіх типів користувачів, незалежно від пошукової системи чи технічних засобів. Це гарантує, що люди з різними формами інвалідності, а також будь-хто, хто стикається з труднощами при доступі до інформації, можуть успішно скористатися ресурсами сайту. Завдяки цьому сайту користувачі можуть отримати інформацію про екскурсії або інформаційні офіси з мінімальними архітектурними бар'єрами, а також дізнатися, як Bus Turístic був адаптований для осіб з порушеннями слуху та для маломобільних пасажирів [5].

В Україні інклюзивний туризм перебуває на етапі розвитку, однак вже можна спостерігати значні досягнення завдяки громадським ініціативам та активності окремих підприємців. З'являється все більше туристичних дестинацій, які доступні для широкого кола осіб. Наприклад, у місті Львів на різних туристичних об'єктах, таких як стела імені Шевченка, макети Оперного театру та театру імені Заньковецької, а також у Замку Любарта в місті Луцьк, встановлено шрифт Брайля для незрячих осіб. Все частіше виявляються пандуси для людей, що пересуваються на кріслах колісних, які забезпечують доступ до популярних туристичних локацій.

Важливу роль відіграють наші військові, особливо ті, які прийшли із фронту, втративши кінцівки і надалі займаються просуванням інклюзії в суспільстві. Справжню почесність варто віднести для осіб, що на День Незалежності України 24 серпня 2024 року підіймалися на гору Говерлу. Група військових, яка це робила, сприйняла підняття на вершину як долаття насамперед себе, це був челендж, який став легендарним.

Місто Луцьк, незважаючи на наявність низки проблем, пов'язаних із забезпеченням доступності для осіб з обмеженими можливостями, має значний потенціал для подальшого розвитку в цьому напрямі. Одним з активних

учасників цього процесу є Євген Сивопляс, голова ГО «Зруш скелю» військовий, який після втрати кінцівки в результаті бойових дій, активно займається соціальними ініціативами в рамках експерименту «Майстерня безбар'єрності», під час якого тестують доступність міського простору для людей на кріслах колісних. Він створює умови для того, щоб інші громадяни могли особисто відчувати труднощі, з якими стикаються люди з інвалідністю, проходячи тестування в умовах використання милиць, пов'язок для очей та навушників. Це дає змогу глибше зрозуміти реальні проблеми, з якими стикаються особи з інвалідністю в повсякденному житті. Важливим є також те, що контент, створений Євгеном Сивоплясом, має високий просвітницький потенціал, сприяючи підвищенню обізнаності про проблеми доступності та інклюзії, а також мотивує громадськість до активних дій для вирішення цих проблем [3].

Також варто зазначити те, що все більше екологічних інклюзивних маршрутів створюється для таких туристичних локацій як «Долина нарцисів» та «Гуцульщина». Це є окремі стежки зі спецмаркуванням, якими можуть рухатися люди на кріслах колісних і при цьому відчуватимуть безпеку.

Соціальні мережі, як відомо, це масовий засіб впливу, однак варто їх дійсно використовувати у правильному напрямку. Прикладом є організація «Місторебут», яка висвітлює проблеми міста, зокрема недоступність деяких точок для всіх мешканців. Саме таким чином відбувається необхідна комунікація з людьми, та вирішуються способи подолання проблем шляхом подання альтернативних рішень.

Водночас, залишається низка проблем, серед яких відсутність комплексної законодавчої бази, недостатня доступність туристичних об'єктів і неготовність багатьох підприємств до роботи з людьми з інвалідністю [1].

Враховуючи сучасний стан розвитку інклюзивного туризму в Україні, є чимало можливостей для покращення ситуації. Зокрема, необхідно здійснити комплексну адаптацію інфраструктури та застосувати міжнародний досвід для забезпечення доступності туристичних маршрутів та послуг. Цікавим є

висловлювання Н. Влащенко, яка зазначає, що: «Готельні та туристські підприємства, що розвиватимуть інфраструктуру для забезпечення інклюзивних потреб, будуть більш конкурентоспроможними, що позитивно позначиться на іміджі України як соціально орієнтованої туристської держави та сприятиме розвитку ринку туристичних послуг і економіки нашої країни» [6, с. 126].

Зокрема, важливо впроваджувати державні програми, що стимулюватимуть бізнес до створення безбар'єрних умов. «Цифрові рішення, такі як мобільні додатки та віртуальні тури, можуть значно покращити доступність туристичних послуг для осіб з інвалідністю, забезпечуючи їм не тільки фізичну, але й інформаційну доступність» [1].

В Україні важливу роль у розвитку інклюзивного туризму відіграють соціальні ініціативи та активність громадських організацій. Як зазначає Роговська О., «Громадські організації в Україні відіграють важливу роль у просуванні інклюзивного туризму, організовуючи не лише спеціалізовані туристичні маршрути, а й освітні заходи для підвищення рівня обізнаності серед населення» [2].

Отже, інклюзивний туризм є важливим фактором розвитку соціально орієнтованого туризму в Україні, сприяючи інтеграції осіб з інвалідністю в суспільне життя та забезпеченню їх рівних можливостей для подорожей. Для подолання існуючих бар'єрів необхідно активізувати державні програми підтримки, стимулювати бізнес до створення доступної інфраструктури та впроваджувати цифрові технології для покращення доступності послуг. Розвиток інклюзивного туризму стане важливим кроком на шляху до створення більш інклюзивного та соціально відповідального суспільства.

Список використаних джерел

1. Danchevska I., Kalaitan T. Inclusive Tourism: World Experience and Prospects of Development in Ukraine. *Development of Scientific and Innovative Management*, 2024.
2. Роговська О. Інклюзивний туризм як засіб соціальної реабілітації осіб з інвалідністю. *Інклюзія та соціальна відповідальність*, 2024.

3. Соціальний експеримент з ветераном війни. URL: <https://rivne.rayon.in.ua/> (дата звернення: 22.04.2025).
4. Європейські мережі доступного туризму ENAT. URL: <https://www.accessibletourism.org/?i=enat> (дата звернення: 27.04.2025).
5. Turisme de Barcelona. URL: <https://www.barcelona-access.com> (дата звернення: 20.04.2025).
6. Влащенко Н. Проблеми та перспективи розвитку інфраструктури для потреб інклюзивного туризму. Бізнес Інформ. 2018. № 9. С. 122–126